

Sygn. akt I C 110/18

(...)

wyroku z dnia 30 stycznia 2020 r.

W pozwie z dnia 4 grudnia 2017 roku skierowanym przeciwko Skarbowi Państwa - Zakładowi Karnemu w N., powód L. L. domagał się zasądzenia tytułem zadośćuczynienia kwoty 30.000 zł (k. 2)

W uzasadnieniu wskazał, iż podczas wykonywania przez niego kary pozbawienia wolności w ZK N. pozwany nie zapewnił warunków bytowych, które prawo nakazuje zapewnić osobie izolowanej, przez co naruszył jego dobra osobiste w postaci godności i prywatności. Nadmierne przeludnienie celi, brak odpowiedniego oświetlenia, brud i zarobaczenie celi, brak zajęć k.o. i sportowych, brak odpowiednich spacerów i brak wentylacji w celach świadczyły o nieludzkiem i poniżającym traktowaniu. Pomimo posiadania przez pozwanego wiedzy o braku spełnienia w/w warunków, zdaniem powoda, pozwana nie robiła nic by ten stan zmienić, a wręcz podejmowała działania odwetowe wobec osadzonych upominających się o zmianę warunków bytowych w jednostce. Roszczenie jak wynikało z pozwu dotyczyło roku 2014.

Strona pozwana Skarb Państwa - Zakład Karny w N., wniosła o oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów zastępstwa prawnego według norm przepisanych (k. 58-60).

Pozwany podniósł, iż powód przebywał w ZK N. od 19 lutego 2014 roku do 12 marca 2014 roku tj. łącznie 21 dni. Pozwana zaakcentowała, iż powód w żaden sposób nie wykazał przesłanek jej odpowiedzialności. Przebywanie w celach odpowiadało warunkom jakie przewidywał k.k.w. oraz stosowne akty wykonawcze; wbrew twierdzeniom pozwu, w trakcie przebywania w jednostce powód miał też zapewnione wszelkie prawa wynikające z obowiązujących przepisów, zarówno w zakresie warunków bytowych, jak i opieki medycznej. Powód nie tylko nie wykazał, ale także nie uprawdopodobnił domniemanej szkody, ani wymaganego związku przyczynowego pomiędzy nią a działaniem pozwanej. Podniósł nadto, iż powództwo jest nadużyciem prawa w rozumieniu art. 5 k.c. i jako takie nie może korzystać z ochrony.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód L. L. w 2014 roku przebywał w Zakładzie Karnym w N. jeden raz, w okresie od 19 lutego 2014 roku do 12 marca 2014 roku. Kolejny pobyt powoda w ZK N. miał miejsce w dniach od 29 grudnia 2015 roku do 30 marca 2016 roku.

Podczas pobytu w 2014 roku powód przez 21 dni był osadzony w jednej celi – 9 –osobowej, w której przebywało 9 osadzonych. Osadzony był w celi dla palących (jest osobą palącą) oraz dla więźniów grypsujących (ponieważ należy do więźniów grypsujących). Warunki odbywania kary pozbawienia wolności w tym czasie w ZK N. były zgodne z obowiązującymi w tym zakresie przepisami K.K.W.

(dowód: informacja z Zakładu Karnego w N. z dn. 4 lipca 2018 roku i 18 lipca 2018r. k. 62-63, 64, zeznania powoda L. L. – nagranie z rozprawy k. 175)

Zakład Karny w N. jest jednostką typu zamkniętego, przeznaczoną dla recydywistów penitencjarnych. Jako więzienie budynek użytkowany jest od 150 lat i jako obiekt wpisany do rejestru zabytków, nie są w nim możliwe dowolne, budowlane prace dostosowawcze; w obiektach już istniejących, nie ma wymogu wyposażenia ich w system wentylacji grawitacyjnej.

Cele mieszkalne jednostki są i były do siebie podobne - zarówno co do ich wyposażenia w sprzęt kwaterunkowy, jak też oświetlenia, wentylacji i układu kącika sanitarnego. W okresie pobytu powoda w pozwanej jednostce, każdy osadzony dysponował oddzielnym łóżkiem oraz miejscem do spożywania posiłków. We wszystkich celach mieszkalnych wydzielony był kącik sanitarny wyposażony w niezbędną armaturę i oddzielony od reszty celi stałą obudową i zamykanymi od środka drzwiami. Do utrzymania czystości i higieny, osadzonym systematycznie co miesiąc

wydawano odpowiednie środki czystości, w tym środki do dezynfekcji. Cele wyposażone były w niezbędne oświetlenie i otwierane okna, częściowo zabezpieczone przez tzw. blendy, które nie ograniczając światła dziennego, zapewniały swobodną wymianę powietrza, dodatkowo zapewnioną przez kanały kratki wentylacyjnej, częściowo zabezpieczone w sposób uniemożliwiający nielegalne kontakty między osadzonymi. Odpowiednie ogrzewanie i temperaturę w celach zapewniała nowoczesna instalacja centralnego ogrzewania. Cele osadzonych były systematycznie inwentaryzowane i przeglądane przez administrację zakładu.

Osadzeni dysponowali możliwością korzystania z zasobów biblioteki zakładowej, zajęć kulturalno-oświatowych czy siłowni; na wyraźną prośbę osadzonego możliwe były również dodatkowe spacerunki i łaźnia. Każda cela podłączona była do instalacji m. telewizji kablowej oraz radiowęzła.

(dowód: informacja z Zakładu Karnego w N. z dn. dn. 4 lipca 2018 roku i 18 lipca 2018r k. 62-63, 64, zeznania świadka J. K. k.84-85)

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił w oparciu o przedłożone do sprawy dokumenty urzędowe, które sporządzone zostały przez uprawnione organy w zakresie posiadanych przez nich kompetencji, których autentyczność i wiarygodność nie była przez żadną ze stron kwestionowana, nie budziła też wątpliwości Sądu, a także w oparciu o zeznania świadka J. K..

Zeznania świadka J. K. - kierownika działu kwatermistrzowskiego pozwanej jednostki Sąd ocenił jako wiarygodne, rzeczowe i spójne z pozostałym materiałem dowodowym. Świadek posiadał wiedzę na temat procedur stosowanych w Zakładzie Karnym w N., a także wyposażenia cel.

Słuchany w sprawie powód, swoje zeznania skupił na wykazaniu trudności wynikających z faktu osadzenia, w tym zwłaszcza w zakresie uciążliwości natury higienicznej. Zeznania w tym zakresie, w świetle przedstawionego przez pozwaną szczegółowego zestawienia wyposażenia cel i dostępu do środków higienicznych, wody, kąpieli i budowy kącika sanitarnego w celi, miały jednak pomocnicze znaczenie w sprawie. W zeznaniach także sam powód przyznał, iż nie było problemów z insektami w celi, co zarzucał w pozwie.

Sąd pominął dowód z zeznań świadka A. Ł., gdyż świadek kilkakrotnie wzywany na różne adresy nie stawiał się celem złożenia zeznań. Nie udało się też ostatecznie ustalić miejsca jego pobytu, co stanowiło niedającą się przezwyciężyć przeszkodę w przeprowadzeniu tego dowodu.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się niezasadne.

Cywilnoprawna ochrona dóbr osobistych opiera się na dwóch przesłankach: naruszenia lub zagrożenia dobra osobistego oraz domniemania bezprawności czynu naruszającego dobro osobiste. Stosownie bowiem do art. 24 k.c. ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie można również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Analizując żądanie w kontekście czasokresu izolacji penitencjarnej powoda w Zakładzie Karnym w N. wskazać należało, iż udzielenie ochrony za naruszenie dóbr osobistych przysługuje jedynie wówczas, gdy doszło do naruszenia tych dóbr, a działania sprawcy naruszenia były bezprawne tj. sprzeczne z porządkiem prawnym, przy czym w sytuacji wykazania przez osobę poszukującą ochrony na podstawie art. 24 k.c. tego, że jej dobro osobiste zostało zagrożone lub naruszone - z uwagi na istniejące domniemanie bezprawności - na przeciwniku procesowym spoczywa ciężar wykazania, że nie miało ono charakteru bezprawnego.

Konieczność przestrzegania dóbr osobistych nabiera szczególnego znaczenia wówczas, gdy państwo działa w ramach imperium, realizując swoje zadania represyjne. Niewątpliwie bowiem, wykonywanie tych zadań nie może przewyższać koniecznego rozmiaru ograniczeń i dolegliwości wynikających już z samego faktu uwięzienia. W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie można przyjąć, by w okresie 21 dni osadzenia w pozwanym Zakładzie Karnym, powód przebywał w celach przeludnionych, w których powierzchnia przypadająca na jednego osadzonego nie odpowiadała normie minimalnej 3 m² przewidzianej w art. 110 § 2 k.k.w. W tym względzie samo twierdzenie powoda nie zostało poparte żadnymi dowodami. Przeciwnie, z zeznań samego powoda wynikało, iż w okresie od 19 lutego 2014 roku do 12 marca 2014 roku powód przebywał w jednej tej samej celi 9-osobowej, w której wówczas osadzonych było 9 osób. Nie zostało wykazane zatem by w okresie, za jaki powód domaga się zadośćuczynienia, w celi, w której osadzony był powód L. L. doszło do odstępstwa od standardu powierzchni mieszkalnej celi na jednego osadzonego przewidzianego w art. 110 § 2 zd. 2 k.k.w. Ciężar wykazania tej okoliczności spoczywał na powodzie.

Brak było zatem podstaw do przyjęcia naruszenia dóbr osobistych z uwagi na brak przeludnienia w celi, w której powód był osadzony (por. uchwała Sądu Najwyższego w składzie siedmiu sędziów z dnia 18 października 2011 r., sygn. III CZP 25/11, Lex nr 960463).

Powód w pozwie stawiał nadto szereg zarzutów dotyczących warunków bytowych odbywania kary pozbawienia wolności wskazując równocześnie, iż zaniedbania ze strony zakładu w tym zakresie niekorzystnie na niego wpływały. Powód L. L. jednak także i tych stawianych przez siebie pozwanemu uchybień w żaden sposób nie udowodnił, treść notatek sporządzonych przez kierownika działu penitencjarnego oraz kierownika działu kwatermistrzowskiego, jego głośnym zarzutom zaś zaprzeczała. Same twierdzenia pozwu dotyczące niespełniających minimalnych norm bytowych osadzenia, takich jak brak odpowiedniego oświetlenia, brud i zarobaczenie cel, brak wentylacji, brak zajęć sportowych, k.o. i spacerów były wyłącznie twierdzeniami powoda niepopartymi żadnymi dalszymi dowodami. Wobec zaprzeczenia przez stronę pozwaną podnoszonym twierdzeniom na powodzie, jako osobie dochodzącej roszczeń, spoczywał ciężar dowodu na fakt szczególnej uciążliwości warunków odbywania kary (art. 6 k.c., art. 232 k.p.c.).

W tym kontekście wynik dostępnych dowodów nie wykazał, by wyposażenie cel nie spełniało przewidzianych norm i występowały jakies odstępstwa od określonych przepisami zasad. Z zebranego w sprawie materiału dowodowego - w tym z zeznań świadka J. K. - kierownika działu kwatermistrzowskiego oraz informacji w formie notatek sporządzonych przez J. K. i kierownika działu penitencjarnego K. M. (k. 62, 63) wprost zaś wynika, że wszystkie cele mieszkalne wyposażone były w odpowiedni i adekwatny do zaludnienia sprzęt kwaterunkowy oraz środki utrzymania czystości, na bieżąco wykonywane były też w budynku możliwe modernizacje. Również warunki sanitarne i higieniczne w celi mieszkalnej, w której powód odbywał karę pozbawienia wolności były zgodne z przepisami kodeksu karnego wykonawczego, regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności (Dz.U. z 2003 r. Nr 152, poz. 1493) i rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie warunków bytowych osób osadzonych w zakładach karnych i aresztach śledczych (Dz.U. z 2003 Nr 186, poz. 1820). Normy techniczne w celach mieszkalnych były spełnione - w tym co do wyposażenia cel w sprzęt kwaterunkowy i środki czystości, a ich stan był na bieżąco kontrolowany i w miarę potrzeb uzupełniany. Więźniowie mieli też odpowiednie warunki do utrzymania higieny, nie można bowiem za takie nie uznać kącików sanitarnych wykonanych z trwałych, nieprzejrzystych i przymocowanych na stałe konstrukcji wyposażonych w niezbędną armaturę. W celi, w której przebywał powód zapewniony był także dopływ świeżego powietrza przez stolarkę okienną, do której osadzeni mieli swobodny dostęp.

W tym względzie wskazać należy, iż osadzenie w zakładzie karnym immanentnie wiąże się z pewnymi dolegliwościami, które również stanowią element wykonywania kary o charakterze represyjnym. Znamienne jest również to, że w stosunku do starych, zabytkowych budynków nie odnosi się szereg współczesnych przepisów i warunków technicznych, które powinny spełniać tego rodzaju budowle. Nawet zatem wynikające z zanizowanych standardów wyposażenie cel, nie mogło w żaden sposób uzasadniać twierdzeń powoda o krzywdzącym i poniżającym traktowaniu. Nieuniknione niedogodności przebywania w odosobnieniu łagodzone były zresztą przez dostęp do dodatkowych zajęć

aktywizacyjnych, które – wbrew twierdzeniom powoda – były dla niego dostępne. Powód nie twierdził, by poniżające traktowanie przejawiało się również w zachowaniu funkcjonariuszy względem niego.

Zauważyć należy, iż ustalony stan faktyczny nie pozwalał na przyjęcie, by Skarb Państwa Dyrektor Zakładu Karnego w N. dopuścił się czynu niedozwolonego w rozumieniu art. 417 § 1 k.c. i by zaktualizowała się jego odpowiedzialność za naruszenie dóbr osobistych powoda we wskazanym w pozwie zakresie określona w art. 448 k.c.

Mając powyższe na uwadze powództwo jako nieuzasadnione podlegało oddaleniu na podstawie powołanych przepisów.

Koszty nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu przez adw. M. B. w kwocie 221,40 zł - w tym 41,40 zł tytułem podatku VAT, stosownie do § 14 ust. 1 pkt 26 w zw. z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2019 r., poz. 18) Sąd przyznał ze środków Sądu Rejonowego w Nowym Sączu.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. Na koszty złożyły się koszt wynagrodzenia pełnomocnika pozwanego obliczony na podstawie § 8 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2018 roku poz 267) oraz 17 złotych opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

ZARZĄDZENIE

1. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi powoda
2. kal. 14 dni.

N., dnia 20.02.2020 r.